

Usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 11. 12. 2020, sp. zn. 4 To 44/2020, ECLI:CZ:VSOL:2020:4.TO.44.2020.1

Číslo: 49/2022

Právní věta:

Právo odepřít výpověď jako svědek podle § 100 odst. 1, 2 tr. ř. je právem osobním a nepřenositelným na jinou osobu i v případě výslechu osoby mladší než osmnáct let.

Zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí přítomný u výslechu takové osoby (§ 102 odst. 1 tr. ř.) jí může poskytnout toliko pomoc k využití jejího oprávnění (srov. § 867 o. z.), avšak je vyloučeno, aby za tuto osobu sám využil tohoto práva.

Soud: Vrchní soud v Olomouci

Datum rozhodnutí: 11.12.2020

Spisová značka: 4 To 44/2020

Číslo rozhodnutí: 49

Číslo sešitu: 10

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Orgán sociálně-právní ochrany dětí, Výslech svědka

Předpisy: § 100 odst. 1 tr. ř.

§ 100 odst. 2 tr. ř.

§ 102 odst. 1 tr. ř.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Dotčená rozhodnutí:

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 8. 7. 1998, sp. zn. 4 Tz 68/98

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 7. 7. 1977, sp. zn. [3 Tz 39/76](#), uveřejněné pod číslem 51/1977 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18. 2. 1998, sp. zn. [1 Tzn 28/97](#), uveřejněné pod číslem 7/1998 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 3. 2016, sp. zn. [3 Tdo 280/2016](#)

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 1. 8. 2012, sp. zn. [3 Tdo 837/2012](#)

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 9. 2012, sp. zn. [22 Cdo 859/2012](#)

Nález Ústavního soudu ze dne 22. 2. 2006, sp. zn. [I. ÚS 671/05](#), N 41/40 SbNU 341

Nález Ústavního soudu ze dne 18. 2. 2004, sp. zn. [III. ÚS 26/03](#), N 22/32 SbNU 201

Nález Ústavního soudu ze dne 4. 12. 1997, sp. zn. [III. ÚS 149/97](#), N 150/9 SbNU 319

Sbírkový text rozhodnutí:

Vrchní soud v Olomouci jako soud odvolací k odvolání obžalované J. M. a státního zástupce Krajského státního zastupitelství v Ostravě zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 5. 11. 2019, č. j. 54 T 1/2018-1178, a věc vrátil soudu prvního stupně, aby učinil nové rozhodnutí.

I.

Řízení před soudem prvního stupně

1. Napadeným rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 5. 11. 2019, č. j. 54 T 1/2018-1178, byla obžalovaná J. M. uznána vinnou zločinem týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), d) tr. zákoníku, jehož se měla dopustit tím, že:

v období od měsíce června 2016 do 12. 12. 2016 v XY, v bytech XY a na ul. XY, kde postupně bydlela společně se svou vlastní nezletilou dcerou AAAAA (pseudonym), poté, kdy jí na podkladě usnesení Okresního soudu ve Frýdku-Místku ze dne 27. 5. 2016, sp. zn. 0 Nc 3905/2016, byla předběžně předána do péče nezletilá BBBBB (pseudonym),

přestože si musela být vědoma, že nezletilá BBBBB byla opakovaně vystavována působení násilí různorodého charakteru a intenzity, a to až velké intenzity síly, v důsledku čehož postupně utrpěla řadu bolestivých zranění, zejména zlomeninu zevního konce levé klíční kosti, zlomeniny dolních konců obou pažních kostí, vykloubení levého loketního kloubu, zlomeninu horního konce pravé loketní kosti, zlomeninu střední části pravé loketní kosti a zlomeninu dolního konce pravé loketní kosti, deformaci nosu odpovídající zlomenině nosní přepážky, zhmoždění a defiguraci dolního rtu, ztrátová poranění prvního a druhého řezáku v dolní čelisti vpravo a prvního až třetího řezáku dolní čelisti vlevo, poranění zevního genitálu, konkrétně protržení panenské blány, úmyslně nezajistila nezletilé jakékoli lékařské ošetření a ponechala utrpěná zranění nezletilé BBBBB dlouhodobě bez odpovídající odborné léčby, kterýžto stav, vedle omezení hybnosti postižených končetin, významně prodloužil bolestivost těchto zranění,

načež se neodpovídající péče o nezletilou BBBBB, spočívající zejména v úmyslném dlouhodobém odpírání lékařských vyšetření a případných odborných zákroků v souvislosti s utrpěnými poraněními, projevila tím, že při lékařských prohlídkách dne 12. 12. 2016 byla u nezletilé BBBBB zjištěna mnohočetná zranění různého charakteru, a to krevní podlitiny v rozsahu levého ušního boltce a pod pravým okem, podlitiny na dlaních a na předních plochách bérců, pohmožděny nosu s oděrkou kůže a s jeho výraznou deformací, odpovídající zlomenině nosní přepážky, zhmoždění a defigurace dolního rtu po neošetřené ráně na jeho vnitřní ploše se ztrátovým poraněním prvního a druhého řezáku v dolní čelisti vpravo a prvního až třetího řezáku dolní čelisti vlevo, vazivové jizvy, a to ve vlasech na vrcholu hlavy a na vrcholu brady, kruhovitě zahnědlé jizvičky vlevo od pupku a vpravo na hrudníku, starší zlomeniny zhojené masivními svalky, a to v místě neléčené zlomeniny zevního konce levé klíční kosti, v místě neléčených zlomenin a epifizeolýz (porušení kontinuity růstové ploténky na konci kosti) dolních konců obou pažních kostí s přítomností reaktivních vápenatých uloženin v okolní svalovině a s vykloubením levého loketního kloubu, v místě neléčené zlomeniny horního konce pravé loketní kosti, v místě zlomeniny střední části pravé loketní kosti bez posunu a v místě zlomeniny

dolního konce pravé loketní kosti, poranění zevního genitálu, konkrétně protržení panenské blány, a poranění konečníku, projevující se jizevnatými změnami v celém rozsahu tzv. hráze (prostor mezi poševním vchodem a konečníkem) a změnami po zhojených drobných tržných poraněních ve sliznici konečníku, těžkou chudokrevnost, odpovídající opakovaným a neléčeným traumatům skeletu a prořídle vlasy s ložisky vytržených vlasů ve vlasaté části hlavy,

tato zjištěná poranění si vyžádala od 12. 12. 2016 do 24. 12. 2016 hospitalizaci nezletilé BBBBB na dětském oddělení Nemocnice v N. J. a následně hospitalizaci od 4. 1. 2017 do 13. 1. 2017 na Klinice dětské chirurgie, ortopedie a traumatologie Fakultní nemocnice B., kde musela nezletilá podstoupit v celkové anestézii rozhybání obou loketních kloubů s následným přiložením sádrové fixace, když průměrná doba léčení nejzávažnějších poranění, to je zlomenin dlouhých kostí skeletu horních končetin bez adekvátní fixace je 6 až 8 týdnů,

přičemž popsaná poranění byla ze soudně lékařského hlediska charakteristická pro zlé nakládání s dítětem v širším časovém období, tedy typická u tzv. syndromu týraného dítěte, který se projevuje obecně i v rovině psychické, a to především do budoucna disharmonickým vývojem osobnosti nezletilého dítěte, jehož emotivita bude plochá, vazby k lidem povrchní, nelze vyloučit úzkostné stavy, ale také impulzivně – agresivní reakce, lhostejnost, nedůvěru k lidem, poruchy chování, jako důsledek prožitého aktivního fyzického týrání, pasivního zanedbávání, emoční deprivace i nedostatečné podnětové stimulace, když daného jednatel se obžalovaná dopouštěla na nezletilé s vědomím, že pro nízký věk se nezletilá BBBBB nebyla schopna tomuto jednání jakkoli bránit, neboť její samotná existence byla zcela závislá na obžalované.

Za toto jednání byla obžalovaná odsouzena podle § 198 odst. 2 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání 3 roků a 6 měsíců, pro jehož výkon byla podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku zařazena do věznice s ostrahou. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byla poškozená RBP, zdravotní pojišťovna se sídlem v O., odkázána se svým nárokem na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních.

II. Odvolání

2. Citovaný rozsudek byl napaden odvoláními státního zástupce a obžalované J. M. Ta v jeho písemném odůvodnění, zpracovaném obhájcem, předně uvedla, že jím napadá toliko výrok o trestu, neboť jej vnímá jako nepřiměřeně přísný. Má za to, že soud prvního stupně přespříliš hodnotil okolnosti, které viděl v rámci ukládání trestu jako okolnosti jí přitěžující, a naopak některé podstatné skutečnosti, svědčící v její prospěch, nedocenil. I přes závažnost jednání, pro které byla uznána vinnou, je namístež uložit jí trest odnětí svobody v rámci trestní sazby při její dolní hranici s tím, že by výkon trestu byl podmíněně odložen na zkušební dobu při horní hranici sazby s dohledem Probační a mediační služby. Obžalovaná je naprosto přesvědčena, že všechny podmínky zkušební doby řádně splní, a za této situace tedy žádá odvolací soud, aby vyhověl jejímu odvolání, zrušil napadený rozsudek ve výroku o trestu a nově rozhodl tak, že jí uloží trest odnětí svobody při dolní hranici trestní sazby a výkon tohoto trestu podmíněně odloží na zkušební dobu při horní hranici trestní sazby za současného uložení dohledu.

3. Státní zástupce v písemném odůvodnění svého odvolání uvedl, že je podává v neprospěch obžalované J. M. a je zaměřen proti výroku o vině i trestu, neboť s napadeným rozsudkem, tak jak byl vyhlášen, nesouhlasí. Státní zástupce předně připomněl právní kvalifikaci vyplývající z podané obžaloby, oproti které soud prvního stupně vypustil zločin těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku, přičemž tento postup z důvodů v odvolání podrobně rozvedených pokládá za nesprávný. Má za to, že v jednání, které bylo obžalované prokázáno soudem prvního stupně, lze spatřovat zločin těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr.

zákoníku.

III. Důvodnost odvolání

4. Vrchní soud v Olomouci zjistil, že odvolání byla podána osobami oprávněnými podle § 246 odst. 1 písm. a), písm. b) tr. ř. a v zákonné lhůtě, vyplývající z ustanovení § 248 odst. 1 tr. ř.

5. Jelikož odvolací soud neshledal důvody k zamítnutí či odmítnutí odvolání podle § 253 tr. ř., přezkoumal podle § 254 odst. 1 tr. ř. zákonnost a odůvodněnost těch oddělitelných výroků rozsudku, proti nimž byla podána odvolání, jakož i správnost postupu řízení, které mu předcházelo, a to z hlediska vytýkaných vad. K vadám, které nebyly odvoláními vytýkány, odvolací soud přihlížel, jen pokud měly vliv na správnost výroků, proti nimž byla podána odvolání. S ohledem na vymezení obsahu odvolání státního zástupce nebyla přezkumná činnost odvolacího soudu nijak omezena.

6. V řízení, které předcházelo napadenému rozsudku, nebylo shledáno podstatných vad, které by měly za následek, že v tomto řízení byla porušena ustanovení, jimiž se má zabezpečit objasnění věci nebo právo obhajoby, a které by mohly mít vliv na správnost a zákonnost přezkoumávané části rozsudku [§ 258 odst. 1 písm. a) tr. ř.]. V tomto směru odvolatelé nevznesli žádné výhrady.

7. Po přezkoumání napadeného rozsudku v kontextu s námitkami odvolatelů a předloženým spisovým materiálem odvolací soud zjistil, že ten je zatížen vadami, spočívajícími v tom, že se v přezkoumávané části rozsudku soud prvního stupně nevypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí, což je vada podřaditelná pod ustanovení § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř., a dále, že vznikly pochybnosti o správnosti skutkových zjištění ohledně přezkoumávané části rozsudku, přičemž k objasnění věci je třeba důkazy opakovat či provádět důkazy další a jejich provádění před odvolacím soudem by znamenalo nahrazovat činnost soudu prvního stupně, což je vada podřaditelná pod ustanovení § 258 odst. 1 písm. c) tr. ř. Zjištěná pochybení byla důvodem k vrácení věci soudu prvního stupně podle § 259 odst. 1 tr. ř., přičemž toto rozhodnutí odvolací soud mohl učinit v neveřejném zasedání, neboť pro takovýto postup byly splněny zákonné podmínky, vyplývající z ustanovení § 263 odst. 1 písm. b) tr. ř., když je zřejmé, že vady nelze odstranit ve veřejném zasedání. K důvodům, které vedly odvolací soud k tomuto závěru, je třeba uvést následující.

8. Ve vztahu ke zločinu týrání svěřené osoby podle § 198 odst. 1, odst. 2 písm. a), b), d) tr. zákoníku odvolací soud uvádí, že z odůvodnění napadeného rozsudku vztahujícího se k tomuto zločinu je patrné, jaké důkazy byly provedeny, jak je soud prvního stupně hodnotil, jakým způsobem se vypořádal s obhajobou obžalované a jakými právními úvahami se řídil při posouzení prokazovaných skutečností podle příslušných ustanovení trestního zákoníku. Z uvedeného je tedy zřejmé, že v zásadě respektoval podmínky vyplývající z ustanovení § 125 odst. 1 tr. ř., vymezující obsah rozsudku, což vyplývá z odůvodnění napadeného rozsudku. Nicméně, s ohledem na užitou právní kvalifikaci, a to konkrétně naplnění okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby ve smyslu znaku těžké újmy na zdraví z pohledu mučivých útrap podle § 122 odst. 2 písm. h) tr. zákoníku, však v popisu skutku chybí vyjádření tohoto znaku. Soud prvního stupně ve skutkové větě uvádí toliko to, že poškozená „utrpěla řadu bolestivých zranění“ a že dále „významně prolongoval bolestivost těchto zranění“, přičemž se omezil na toto konstatování o bolestivosti zranění, která utrpěla poškozená. I přes ono svým způsobem pozitivní konstatování ohledně činnosti soudu prvního stupně ve vztahu ke zmíněnému zločinu je však nutno uvést, že ohledně vypuštěné právní kvalifikace jako zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku oproti tomu, co bylo konstatováno výše, soud prvního stupně se již náležitě nevypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí, když některé skutečnosti, které mají význam, eventuálně by mohly mít význam, pro rozhodnutí, zůstaly mimo jeho pozornost, což našlo svůj negativní odraz v rámci aplikace ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. Tato zásada volného hodnocení důkazů se opírá o všestranné, hluboké a logické

zhodnocení důkazů i jejich vzájemných souvislostí s přihlédnutím ke všem okolnostem případu. Podle přesvědčení odvolacího soudu však soud prvního stupně celou věc nehodnotil komplexně z pohledu co nejširších souvislostí, aby tak získal v souladu s citovanou zásadou volného hodnocení důkazů patřičný náhled na celou věc, ale na základě svého neúplného hodnocení důkazů provedených ve věci, vztahujících se ke zločinu těžkého ublížení na zdraví, dospěl k závěru prezentovanému v napadeném rozsudku. Soudu prvního stupně na jedné straně, s ohledem na vyznění důkazní situace, nelze upřít snahu se s ní patřičně vypořádat, nicméně způsob, který zvolil a jenž prezentoval, podle přesvědčení odvolacího soudu není rozhodně odpovídající závažnosti celé věci. Podle názoru senátu ve věci rozhodujícího soud prvního stupně si situaci při hodnocení důkazů ve vztahu k tomuto zločinu poněkud zjednodušil a zásadu *in dubio pro reo* pak aplikoval nevhodně a předčasně.

9. Jedna ze skutečností, která zřejmě vedla soud prvního stupně k aplikaci této zásady, byl výslech nezletilé AAAAA v přípravném řízení, který soud prvního stupně shledal procesně nezpůsobilým důkazem a který následně ani v hlavním líčení nebyl proveden k důkazu, a tedy z něj logicky ani nevycházel při svých hodnotících úvahách. Odvolací soud se s tímto jeho názorem neztotožnil, přičemž v rámci svých úvah vycházel z následujících skutečností.

10. Odvolací soud považuje za vhodné připomenout, že obsahem spisu je protokol o výslechu dítěte – osoby mladší 18 let, který byl proveden dne 22. 12. 2016 jako neodkladný úkon, přičemž šlo o výslech nezletilé AAAAA, která je biologickou dcerou obžalované J. M. Z protokolu jsou patrné osoby, které se zúčastnily tohoto výslechu, když kromě nezletilé a komisaře Policie České republiky byl přítomen i zástupce orgánu sociálně-právní ochrany dětí (dále též jen ve zkratce „OSPOD“), dále státní zástupce Okresního státního zastupitelství v Novém Jičíně, soudce Okresního soudu v Novém Jičíně, pedagog Základní školy v XY a další policejní orgán. V tomto směru je tedy možné konstatovat, že výslech z formálního hlediska proběhl ve smyslu § 102 tr. ř., kde jsou zachyceny podmínky umožňující konat výslech osoby mladší než 18 let. Ze zvukového záznamu, jakož i zpracovaného protokolu, který je *de facto* doslovným opisem onoho záznamu, je zřejmé, jakým způsobem byla nezletilá poučena v rámci svých procesních práv jako svědek. Zde soud prvního stupně poukázal na dva nedostatky, pro které shledal tento úkon procesně nezpůsobilým. Předně podle jeho názoru přítomný opatrovník měl být policejním orgánem dotázán ve smyslu § 100 odst. 1 tr. ř. na vyjádření ohledně využití práva odmítnout výpověď, což se však nestalo, a za této situace podle názoru soudu prvního stupně pak byl u tohoto úkonu fakticky zbytečný. Další výhrada směřovala k formě poučení, kterou prezentoval policejní orgán ve vztahu k nezletilé AAAAA a kterou soud prvního stupně shledal jako nesprávnou, nezpůsobilou, dokonce v rozporu se zákonem. Odvolací soud se po seznámení se s argumentací soudu prvního stupně neztotožnil s jeho výhradami a má za to, že úkon provedený policejním orgánem ve formě výslechu osoby mladší 18 let je úkonem učiněným v souladu se zákonem. Pokud jde o otázku konání či nekonání ustanoveného opatrovníka, pak k tomuto odvolací soud připomíná, že se v daném případě vede trestní řízení, tomu také odpovídá postup státní zástupkyně, která unesením podle § 45 odst. 2 tr. ř. *per analogiam* ustanovila nezletilé AAAAA pro potřeby trestního řízení jako opatrovníka k zajištění výkonu práv nezletilé pracovníka Městského úřadu N. J., který byl také účasten u onoho procesního úkonu. Dále je třeba poukázat na ustanovení § 102 odst. 1 tr. ř., z něhož jsou patrné osoby, které mají být k výslechu takovéto osoby přibrány, když jednou z nich je orgán sociálně-právní ochrany dětí, čemuž bylo v rámci tohoto úkonu rovněž vyhověno. Z citovaného ustanovení také vyplývá, že pokud to může přispět ke správnému provedení výslechu, mohou být přibráni i rodiče, tedy zákonní zástupci vyslychané osoby mladší 18 let. Dále z téhož ustanovení vyplývá, že tyto osoby, které byly přibrány, tedy rodiče, v daném případě zástupce OSPOD, mohou navrhnout odložení výkonu úkonu na pozdější dobu, tedy za situace, kdy k tomuto úkonu ještě nedošlo, nebyl započat, nebo jeho přerušeni či ukončení, tedy úkonu, který již běží, a to vše ve vztahu k vyslychané osobě a k její psychice. Jinými slovy, zákon zde uvádí, za jakých situací může osoba přibraná k výslechu do něj zasáhnout a z jakého důvodu. Právní názor, který uplatnil soud prvního stupně v napadeném rozsudku ve vztahu k činnosti

opatrovníka, v daném případě zástupce OSPOD, vnímá odvolací soud jako nedůvodně extenzivní, a to s ohledem na to, co vyplývá z výše uvedeného. Pokud jde o další argumentaci soudu prvního stupně, a to nesprávné poučení nezletilé AAAAA, pak k tomuto odvolací soud uvádí, že podle zákona nezletilá osoba má být poučena o svých právech a povinnostech přiměřeně svému věku podle příslušných ustanovení trestního řádu. V daném případě policejní orgán dostal této povinnosti, byť si lze představit poněkud „volnější formu“ daného poučení. K tomu, co policejní orgán v rámci poučení nezletilé před výslechem uváděl, je třeba zdůraznit, že tento výslech probíhal dne 22. 12. 2016 a trestní stíhání obžalované J. M. bylo zahájeno až dne 26. 4. 2017, tedy, tak jak v rámci poučení nezletilé uváděl, opravdu v tu chvíli nevěděl, co se na místě stalo a čeho byla svědkem, když v podstatě ve vztahu k poškozené v místě bydliště byla vždy jen ona a její matka - obžalovaná. Dále je třeba připomenout, že v době výslechu již nezletilá AAAAA navštěvovala první třídu základní školy, dokázala se vyjádřit a tomu bylo také uzpůsobeno její poučení a rovněž výslech. Rozhodně z toho nelze vyčíst, že by byla k výpovědi jakkoliv nucena, a to dokonce i proti své matce, ale byla jí vysvětlena přiměřeně jejímu věku situace, ve které by měla vypovídat, přičemž z onoho poučení je zřejmé, že dvakrát jí bylo uvedeno a byla tak poučena, že nemusí vůbec vypovídat, pokud nechce. Odvolací soud shledal poučení nezletilé AAAAA v rámci jejího výslechu orgánem činným v trestním řízení souladným se zákonem, dostatečným a odpovídajícím jejímu věku, a proto se neztotožnil s postupem soudu prvního stupně, který vyhodnotil tento důkaz jako procesně nezpůsobilý a také jej neprovedl v hlavním líčení v rámci provedeného dokazování. Za této situace proto bude povinností soudu prvního stupně po vrácení věci provést tento důkaz a ve smyslu § 2 odst. 6 tr. ř. jej hodnotit spolu s dalšími již ve věci provedenými důkazy.

11. Po vrácení věci soud prvního stupně ve svém novém rozhodnutí odstraní shora vytčené nedostatky, provede důkaz protokolem o výslechu nezletilé AAAAA a spolu s dalšími ve věci provedenými důkazy bude hodnotit tento důkaz tak, jak mu to ukládá ustanovení § 2 odst. 6 tr. ř. V případě, že nebude moci na základě rozumných pochybností dospět k závěru, že to byla právě obžalovaná J. M., kdo způsobil tato poranění poškozené BBBB, bude se pak podrobně zabývat tím, zda jednáním obžalované J. M. nedošlo ke spáchání zločinu těžkého ublížení na zdraví podle § 145 odst. 1, odst. 2 písm. c) tr. zákoníku omisivně ve smyslu § 112 tr. zákoníku. Z důvodů v usnesení podrobně uvedených vnímá odvolací soud rozhodnutí soudu prvního stupně v daném okamžiku jako předčasné, a proto, jelikož bylo shledáno odvolání státního zástupce důvodným, a to i ve vztahu k odvolání obžalované J. M., která jej zaměřila toliko proti výroku o trestu, neboť v situaci, kdy byl napadený rozsudek zrušen v celém rozsahu, bude o tomto výroku, pokud soud prvního stupně dospěje k závěru o vině obžalované, nově rozhodováno.